

BIBLIOGRAFIA

Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya (director-fundador Dr. T. Carreras i Artau), *Estudis i Materials*, vol. II. Curs de 1916-1917. Any II. Barcelona, MCMXVIII, 274 pàgs.

Aquest segon volum de l'*Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya* ens dóna compte de les conferències donades pel Dr. Telesfor Aranzali sobre un *Plan de un Museo de Etnografia y Folklore en Cataluña*; per Felip Pedrell, sobre *Folklore musical hispano (Segundo curso)*; *La canción popular en los vihuelistas españoles seiscentistas*, i per Tomàs Carreras Artau, sobre *Joaquim Costa i els estudis consuetudinaris a Espanya*.

En la segona part del volum s'hi publiquen set qüestionaris per a les recerques folklòriques seguint el mètode dels qüestionaris enviats als col·laboradors del *Diccionari general* per a les recerques lexicogràfiques.

En la tercera part es dóna compte dels materials folklòrics recollits i dades abundoses per un inventari bibliogràfic-folklòric. Segueix la secció de documents, on es publica un bell projecte de *Museu d'Etnografia de Catalunya* redactat pel Dr. Aranzadi, i en la crònica es dóna compte de l'*Arxiu de Psicologia col·lectiva i Ètica hispanes*, curs V, prof. Dr. T. Carreras i Artau; *E. B. Taylor*; *Etnografia comparada del «jow»*, conferència del Dr. T. de Aranzadi; *L'Estudi científic del Folklore*, conferència de D. Josep M.ª Batista i Roca; *Introducció a l'estudi de la cultura material i espiritual dels negres del Sudan*, curs del Dr. Westermann; *Bruixeries i males arts en el Principat de Catalunya*, conferència de D. Francesc Carreras i Candi.

JOAN AMADES, *Termes dialectals de la comarca de Gandesa (Excursions, any V, núm. 45; 1.ª de gener de 1919; pàgs. 287-291).*

L'autor dóna en aquest petit vocabulari una sèrie de mots interessants que no ha registrat en cap diccionari català publicat fins ara. La contrada de la ribera de l'Ebre és una de les més característiques del català, per trobar-se a la regió divisòria entre els dialectes catalans i valencians.

ANTONI GRIERA, *Les Homilies d'Organyà : transcripció diplomàtica* (extret de *Vida Cristiana*, núms. 22 i 23). Barcelona, 1917. 17 pàgs.

En la introducció que precedeix la transcripció, es fa notar la semblança d'aquest text literari, el més antic de la llengua catalana, amb les homilies provençals publicades per Armitage i Chabaneau (*Revue de Langes Romanes*, XVIII, 110); amb els sermons gallo-italians publicats per Förster (*Rom. Studien*, IV, 7 ss.) i amb l'*Explicatio in Evangelia et epistolas*, de Smaragdus de Verdun, mort en 830. És interessant la constatació del fet que els monuments literaris més antics del català, provençal, italià i reto-romà (compari's les Homilies d'Einsiedeln) siguin explicacions de l'Evangelí.

La transcripció diplomàtica del text va seguida d'un glossari dels mots més interessants.

P. BARNILS, *Fòssils de la llengua (Revista de Filologia Espanyola, IV, 277-284).*

L'autor, continuant la llista de fòssils de la llengua donada en aquest BUTLLETÍ (II, 7-12, 58-62, i III, 31-49), estudia les frases i els mots : *pau plantó* «a peu dret» (creiem que s'ha d'explicar per *pal plantó* i no per *peu*); *llonga* «regnes del cavall», *l'home, ois* «fàstic», *bastiment* «vaixell», *sobres, siti* «seti», *-n* final de mot, *sos* «els seus», *mai* i *xeix*.

J. SAROÏHANDY, *El Boque de Biterna en los Fueros del Valle de Aneu (Revista de Filologia Espanyola, IV, 26-49).*

Saroïhandy, en una de les seves excursions filològiques pel Pireneu català (1903), passà uns dies a l'alta Vall d'Aneu estudiant l'interessant manuscrit del *Llibre de les Ordinacions de la Vall d'Aneu* custodiat a l'arxiu parroquial d'Esterri.

Aquest *Llibre*, interessant per a l'estudi dels costums jurídics de les valls pirenenques,* conté una sèrie d'ordinacions establertes pels prohoms a la casa de la vall, que era a València d'Aneu, les quals es refereixen a les penes que s'han de donar als que practicaran bruixeries i malefícis. Sembla que els bruixots i les bruixes anaven a un cert punt a reunir-se presidits pel *Boc de Biterna*. Saroïhandy troba aquest boc a l'altra part dels Pireneus, i Rabelais el cita en el *Pantagruel*, llibre II, cap. XXVI, i dóna les diverses localitzacions que s'han fet de *Biterna*.

La part del treball de Saroïhandy més interessant per a nosaltres és l'estudi dels trets més característics de la llengua del *Llibre d'Ordinacions*: els sons *l̄* i *u* representats per *l* i *n* en les grafies, les diverses representacions de *j* (*dj*, *g*, *tg*, *j* i *y*), la falta de *e* inicial (*scur*, *scriure*), l'ús de *ç* per *s*, *ss* al costat de *s* (*casta* i *casa*, *guissa* i *guisa*). També nota algunes formes característiques de la flexió, per més que no són suficients per a donar clarícies d'aquest dialecte.

Saroïhandy creu que en els dialectalismes *pleyto*, al costat de *pleyt* i *feyt*, *entro*, *cinquenta*, etc., tenim un «exemple més de la influència de l'espanyol d'Aragó damunt el català *notarial* de Lleyda i sa província». Tot esperant la publicació del *Llibre d'Ordinacions*, ens permetem posar el nostre dubte sobre l'afirmació de Saroïhandy, quan la majoria dels notaris eren clergues d'Urgell que escrivien sempre en català. Per altra banda, els notaris i clergues de bona part dels pobles d'Aragó, tots els dels pobles aragonesos de la diòcesi de Lleyda, escrivien els actes, testaments, ordinacions, etc., en català. El *Llibre de les ordinacions de la Confraria de Sant Nicholau*, de Graus, escrit dins el segle XVIe, n'és una prova. Ultra això, les formes *pleit*, *pleid*, *pleyt* i *feit* són les dominants del català preliterari (Pujol, *Documents* (1913), pàgs. 13, 15, 17, 18, 20, 27, 32, etc.).

La desinència *-e*, de tercera persona, estesa per tot el domini del català occidental, és constatada en aquest text (*bandege*, *pusque*, *sie*, etc.). Segueixen unes notes sobre ortografia i fonètica; morfologia i sintaxi; adverbis, proposicions i conjuncions; derivats i compostos i paraules soltes.

* L'amic Ferran Valls prepara una edició d'aquest llibre.

ANTONI GRIERA, *L'Estudi de la llengua i l'Excursionisme* (extret del *Bulletí del Centre Excursionista de Catalunya*, núms. 255 i 256). Barcelona, 1916, 19 pàgs. i un mapa.

L'autor, després d'exposar la manera com el llevat llatí, estès per totes les terres romanitzades, féu néixer les llengües romàniques, dóna una teoria sobre la diversificació del català i castellà. Segons aquesta teoria, la diversitat entre el català i el castellà rau en els dos corrents de civilització manifestats a Espanya en temps de la dominació romana: el corrent gallo-romà al nord-est i el corrent que unia el nord d'Àfrica amb el sud d'Espanya. Una altra part de la conferència versa sobre els estudis dialectals del català, i especialment sobre els estudis de les fronteres de la nostra llengua, assenyalant-les poble per poble, indicant els criteris fonamentals de llur diversitat i els factors històrics que han contribuït a formar-les. També s'hi assenjala la importància de la replega dels noms i de la forma dels objectes i l'estudi dels noms de lloc damunt el mateix terreny, per tal de conèixer-ne millor l'origen. Aquesta conferència va acompanyada d'un mapa, en el qual s'assenyalen les fronteres de la llengua.

Estudis Fonètics, publicats sota la direcció del Dr. P. Barnils, vol. I. Laboratori de Fonètica Experimental. Barcelona. *Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona, MCMXVII. 231 pàgs.

En aquest luxós volum, que conté interessants estudis de fonètica general il·lustrats amb profusió de gràfiques, hi trobem tres estudis que interessin singularment el català, signats per P. Barnils. Els *Comentaris a un fragment recitat* (9-50), anàlisi d'una estrofa de *L'Atlàntida* de J. Verdaguer, recitada per diferents subjectes, acompanyat del recompte de la duració de cada so. *L'articulació de la k i g mallorquines* (75-82), estudi sobre l'articulació mallorquina d'aquests dos sons a base de palatogrames (comp. *BULLETÍ DE DIALECTOLOGIA*, III, 72-79) i *De fonètica catalana* (201-236), on s'estudia la nasalitat del català i les consonants nasals; l'articulació de la *r* i de *p*, *t*, *k*.